

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2019

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2019 (RP 123/2018 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 22.10.2018.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Jyri Inha, finansministeriet
- lantbruksråd Esa Hiiva, jord- och skogsbruksministeriet
- forstråd Marja Hilska-Aaltonen, jord- och skogsbruksministeriet
- ekonomidirektör Jukka Nummikoski, jord- och skogsbruksministeriet
- forskningsprofessor Antti Asikainen, Naturresursinstitutet
- jakt- och fiskechef Juha Ahonen, Forststyrelsen
- utvecklingsdirektör Tapio Pouta, Forststyrelsen
- biträdande direktör Samuli Sillman, Forststyrelsen
- direktör Ari Eini, Finlands skogscentral
- gruppechef Mika Marttunen, Finlands miljöcentral
- utvecklingschef Timo Makkonen, Maskinföretagarnas förbund rf
- forstdirektör Juha Hakkarainen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- forskningschef Juha Lappalainen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- direktör för skogsärenden Matti Mäkelä, Skogsindustrin rf
- verksamhetsledare Jonas Laxåback, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- forskarprofessor Jyrki Niemi, Naturresursinstitutet
- Renbeteslagsföreningen
- ProAgria Keskusten Liitto ry
- Finlands 4H-förbund
- Finlands Pälsdjursuppfödarens Förbund rf
- Finlands Vattenverksförening rf

Utlåtande JsUU 17/2018 rd

- Lantmäteriverket.

Inget yttrande av

- Livsmedelsindustriförbundet rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Jordbruket

Utskottet påpekar att jordbrukets och trädgårdsodlingens avkastning i nationalräkenskaperna var 4,4 miljarder euro 2015. Med de övriga produktionssubventionerna uppgick avkastningen till 6 miljarder euro. År 2016 uppgick antalet gårdar med minst en hektar åkermark som ansökte om stöd till 51 600. Livsmedelsindustrin sysselsatte enligt nationalräkenskaperna inemot 34 000 personer 2015. I sin helhet är den inhemska livsmedelskedjan viktig för sysselsättningen: den sysselsätter över 300 000 personer.

Utskottet konstaterar att gårdarna är en vital del av Finlands livsmedelsförsörjning och försörjningsberedskap. Utöver de ekonomiska möjligheterna spelar jordbruket en viktig roll för vår försörjningsberedskap. Klimatförändring, ekonomiska kriser och väpnade konflikter kan mycket väl minska livsmedelsproduktionen avsevärt globalt sett. Vi kan inte invagga oss i tron att vi kan köpa billiga livsmedel och energi utomlands i alla situationer. För att trygga försörjningsberedskapen behöver vi ett fungerande jordbruk, en decentraliserad energiproduktion och en livskraftig landsbygd i dag mer än på länge.

I budgetpropositionen för 2019 konstateras det i förklaringen till jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde att förvaltningsområdet tryggar produktionen av inhemska livsmedel och en hållbar användning av förnybara naturresurser samt skapar förutsättningar för näringar och välfärd som baserar sig på dem. Bioekonomi och ren teknik är en av regeringens strategiska prioriteringar.

Utifrån erhållen utredning granskar utskottet jordbrukssektorn och fäster avseende vid bland annat ändringarna i förvaltningsområdets anslag för 2019, inkomst- och lönsamhetsutvecklingen inom jordbruket under senare år och produktions- och marknadssituationen.

Utskottet noterar att 2019 betalas sammanlagt 1 724 miljoner euro i jordbrukarstöd, vilket är nästan lika mycket som 2018. Sammanlagt 1 405 miljoner euro betalas i stöd enligt den gemensamma jordbrukspolitikerna. Det här stödet består av så kallat CAP-inkomststöd för jordbruksgrödor och husdjur (525 miljoner euro), miljöersättningar och ersättningar för ekologisk produktion och för djurens välbefinnande (359 miljoner euro) och kompensationsersättning för missgynnade områden (521 miljoner euro). Utöver EU-stöden kommer uppskattningsvis sammanlagt 319 miljoner euro i nationellt stöd att betalas till gårdarna 2019. Det nationella stödet består av nordligt stöd (293 miljoner euro), nationellt stöd till södra Finland (20 miljoner euro) och vissa andra nationella stödformer (6 miljoner euro). Jordbrukarstöden har uppgått till 33—34 procent av jordbrukets totala intäkter de senaste åren. Totalbeloppet av jordbrukarstöden, 1,7 miljarder euro, väntas utgöra nästan 34 procent av jordbrukets totala intäkter 2018. Utskottet poängterar också att jordbru-

Utlåtande JsUU 17/2018 rd

kar- och investeringsstöden fortfarande är av central betydelse för jordbrukets inkomstnivå och upprätthållandet av produktionsvolymerna.

Utskottet konstaterar att jordbruks- och trädgårdsföretagens ekonomiska resultat har förblivit svaga trots att jordbruksföretagen vuxit i storlek och omsättningen ökat snabbt sedan början av 2000-talet. Företagens lönsamhet har sjunkit under hela 2000-talet. De årliga fluktuationerna har ökat, men trenden har varit fallande. Företagarinkomsten per gård har sjunkit och kapitalet har inte gett avkastning. Enligt Naturresursinstitutets samlade beräkning uppgick företagarinkomsten från jordbruk till 329 miljoner euro 2017, men 2018 beräknas den stanna på bara 162 miljoner euro. Det är 50 procent mindre än 2017 och cirka 65 procent mindre än genomsnittet 2013—2017. Ännu i början av 2010-talet var företagarinkomsten från jordbruk över 800 miljoner euro. Om man beaktar inflationen, motsvarar företagarinkomsten i dag endast en tredjedel av dess nivå i början av 2000-talet. Utöver omedelbara åtgärder för att förbättra lönsamheten behövs insatser för att permanent förbättra jordbrukets lönsamhet och skapa tilltro till framtiden.

Enligt uppgifter till utskottet uppskattas det också att företagarinkomsten 2018 kommer att täcka cirka 10 procent av företagarfamiljernas kostnader på cirka 1,6 miljarder euro för eget arbete och kapital. Det betyder att lönsamhetskoefficienten kommer att vara 0,10 medan den var 0,4 i början av 2000-talet. Om man från 2018 års företagarinkomst på cirka 162 miljoner euro drar av timlönekravet på 1,1 miljarder euro till fullt belopp, blir ersättningen för eget kapital negativ, och avkastningsprocenten sjunker till en negativ nivå på -7,5 procent. Den har under senare år varit förlöpande negativ, vilket innebär att det hela tiden krävs extern finansiering enbart för att hålla produktionen på samma nivå.

Utskottet lyfter också fram att de ökande skulderna och den långsamma tillväxten i omsättningen har lett till en uppgång i skuldsättningen. Relationen mellan skulder och omsättning, alltså den relativa skuldsättningen, har stigit från 78 procent 2012 till nästan 94 procent 2018. Skulderna har ökat på de gårdar som har investerat. Stora skulder har lett till ökad finansiell risk, även om de låga låneräntorna har underlättat läget. Trots att skuldsättningen ökar finns det ändå relativt få svårt skuldsatta gårdar i vårt land.

Skillnaderna i skuldsättning är stora, både mellan olika produktionsinriktningar och mellan gårdarna. Enligt resultaten 2016 överstiger den relativa skuldsättningen gränsen på 100 procent på får- och getgårdar (180 procent), spannmålgårdar (112 procent), mjölgårdar (104 procent) och i gruppen andra gårdar med växtodling (101 procent). Den relativa skuldsättningen var lägst på gårdar med frilandsproduktion (48 procent) och svingårdar (56 procent).

Utskottet påpekar att på grund av jordbrukets kapitalintensiva karaktär och kapitalets långsamma omsättningshastighet förutsätter en fortsatt verksamhet en relativt hög soliditet (andelen eget kapital av företagets alla tillgångar). Inom EU har soliditeten inom jordbruket under de senaste åren legat på i genomsnitt 84 procent medan den hos oss fortfarande är i genomsnitt 72 procent. Skulderna har hos oss ökat snabbare än kapitalet på 2000-talet. Finansieringen av investeringarna har därför också varit beroende av främmande kapital.

Utskottet konstaterar att det största enskilda problemet inom jordbruket är den ovannämnda dåliga lönsamheten inom produktionen som beror på att producentpriserna inom jordbruket sjönk

Utlåtande JsUU 17/2018 rd

kraftigt 2013 och 2014 och sedan dess har varit låga redan i många år. Samtidigt har produktionskostnaderna förblivit höga, och under de senaste månaderna har särskilt priset på gödsel och energi stigit. De dåliga väderleksförhållandena under växtperioderna 2017 och 2018 försämrar ytterligare lönsamheten och gårdarnas likviditet. De kommer att ha konsekvenser för gårdarnas ekonomi i många år framöver. På lång sikt går det inte att förbättra jordbrukets lönsamhet genom stödåtgärder. Åtgärderna kan ändå underlätta akuta lönsamhets- och likviditetsproblem. För att mer permanent kunna lösa lönsamhetsproblemet inom jordbruket krävs det ökad produktivitet, högre marknadspriser och en skäligen kostnadsutveckling.

Utskottet anser att det är nödvändigt med åtgärder för att lindra konsekvenserna av skördeskadorna. Utskottet konstaterar att skördeskadeförsäkringarna inte har utvecklats enligt förväntningarna, eftersom de bristfälligt ersätter skördeskador som beror på dåliga väderförhållanden. Dessutom har prisnivån på skördeskadeförsäkringarna blivit hög på grund av den svaga konkurrensen när det gäller försäkringsutbudet. Eftersom det nuvarande systemet inte fungerar, förutsätter utskottet att systemet för ersättning av skördeskador ur skördeskadeförsäkringarna ersätts med ett nytt fungerande system.

Regeringen beslutade i samband med förhandlingarna om budgetpropositionen för 2019 om nationella åtgärder för att hjälpa upp den dåliga lönsamheten inom jordbruket. Enligt uppgifter som utskottet har fått kommer åtgärderna inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde att tas in i den andra tilläggsbudgeten för 2018 samt i budgeten för 2019 och kompletteringen av den. I detta nu finns det inga uppgifter om EU:s åtgärder, men beslutdelen under moment 30.20.41 (EU-inkomststöd och EU-marknadsstöd) möjliggör utbetalningen av stöd. Finland måste få behövlig flexibilitet i EU-reglerna för att hjälpa upp jordbrukarnas situation och snabba upp utbetalningarna.

Utskottet noterar att det förslås att sammanlagt 30 miljoner euro ska användas för nationella åtgärder som har karaktären av inkomststöd 2018—2019. I budgetpropositionen ingår dessutom en ökning på sammanlagt 37,5 miljoner euro av kompensationsersättningarna (moment 30.20.44). Denna möjliggör tillsammans med de övriga anslagsändringarna under momentet utbetalning av ett något högre stöd 2019 än 2018.

Utskottet anser också att gårdarna lättare behöver kunna få banklån, genom statsgarantier som beviljas ur Gårdsbrukets utvecklingsfond (Makera). Detta kräver inte mer finansiering men begränsar möjligheterna att använda Makeras medel till exempel för att finansiera investeringar. Garantierna kräver nationell lagstiftning. Meningen är att en proposition om saken ska överlämnas till riksdagen senast i mitten av januari 2019.

Utskottet noterar också att de anslag som budgeterats för strukturstöd till jordbruket och Makeras tillgångar beräknas täcka behovet 2019. I budgeten för 2019 ingår inte någon anslagsöverföring till Makera, och efter 2019 kommer fondens ekonomiska situation att försämrats snabbt. Utskottet anser följaktligen att det är nödvändigt att rekapitaliseringen av Makera fortsätter. Det är viktigt att investeringsstöden flexibelt omfattar också mindre projekt i landsbygden och projekt inom produktion av förnybar energi.

Utlåtande JsUU 17/2018 rd

Utskottet konstaterar att jordbrukarnas situation underlättas inte bara genom åtgärder inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde utan att det också vidtas åtgärder inom de övriga förvaltningsområdena. Utskottet anser också att det är positivt att budgetpropositionen inte bara siktar in sig på det akuta lönsamhetsproblemet utan också innefattar åtgärder som syftar till att förbättra lönsamheten inom jordbruket på lång sikt. I anslutning till budgetpropositionen har till riksdagen överlämnats RP 121/2018 rd (den så kallade livsmedelsmarknadslagen). Utskottet ser det därför som nödvändigt att förbättra primärproduktionens villkor i livsmedelskedjan. Man behöver också satsa på livsmedelsexporten och fortsätta utbildningsprogrammet i detta syfte. För att öka exporten krävs det samarbete mellan företag och myndigheter och satsningar på bland annat exportforskning och utbildning av experter på export i syfte att skapa en långsiktig verksamhet och få en permanent personal.

Ren mat och rent vatten intar en särställning i förhållande till andra tillgångar, menar utskottet. Konsumenterna värdesätter ren mat, såsom närproducerad och ekologiskt odlad mat. Det är viktigt att en ökad andel ekologiskt producerad och närproducerad mat blir ett strategiskt mål för vår jordbrukspolitik med hänsyn till statsrådets principbeslut om utvecklingsprogrammet för ekobranschen, programmet för närmät och kriterierna för offentlig upphandling av livsmedels- och måltidstjänster. För att konsumenterna med sina köpbeslut ska kunna påverka produktionen av inhemsk mat måste de få bättre information än nu om var maten är producerad och vad priset på livsmedlen består av. Det behövs transparens i att meddela om primärproduktionens, industrins och handelns andelar. Därför bör ursprungsmärkningen bli bättre.

Utskottet anser att kostnaderna för jordbruksproduktionen absolut måste sänkas. I de myndighetsföreskrifter som utfärdas om jordbruk, till exempel bestämmelser om djurhållning, måste också konsekvenserna för investeringskostnaderna och den generella kostnadsnivån inom jordbruket beaktas. Alternativt måste kostnaderna kompenseras. Kostnaderna får inte stiga genom statliga åtgärder (till exempel alltför höga köttbesiktningsavgifter). Dessutom måste vi gallra i byråkratin också av kostnadsskäl.

Utskottet understryker att det absolut behövs åtgärder för jordbruk och utbildning i jordbruk när det gäller unga jordbrukare. Dessutom behövs det insatser för att göra det lättare att ta över jordbruket på etablerade gårdar. Vi har ett skriande behov av nya strukturer och nya företagare. Minskningen av antalet jordbruksföretag får inte under de närmaste åren tillta så att också livsmedelsproduktionen med inhemska råvaror minskar, då målet är att den ska förbli på nuvarande nivå. Annars riskeras försörjningsberedskapen i landet.

Man måste särskilt ta hänsyn till faktorer som säkerställer jordbrukarnas arbetshälsa. Den föreslagna fortsatta finansieringen för projektet Ta hand om bonden för 2019—2020 är ytterst behövlig, men det krävs också andra åtgärder som hjälper jordbrukarna ur deras ekonomiska trångmål. Avbytarservicen är viktig med tanke på företagarnas arbetshälsa och djurens välbefinnande. Här vill utskottet särskilt påpeka att avbyterna nu i stor omfattning blivit anställda på deltid. Målet bör vara heltidsanställning, för då ökar intresset för arbete som avbytare och det blir lättare att organisera avbytarservicen ändamålsenligt. Utskottet finner det viktigt att under ramperioden med största möjliga genomslag främja den småskaliga energiproduktion som bedrivs inom jordbruket och på landsbygden överlag, bland annat genom att genomföra stödåtgärder och undanröja eventuella lagstiftningsmässiga och administrativa hinder. En kombination av produktionen av livs-

Utlåtande JsUU 17/2018 rd

medel och energi förbättrar gårdsbruksenheterens lönsamhet och främjar samtidigt målen för bioekonomin liksom också självförsörjningen i fråga om energi och näringsämnen.

Utskottet konstaterar att en dålig fastighetsstruktur i kombination med strukturomvandlingen inom jordbruket leder till en ogynnsam konkurrenssituation för tillväxtinriktade gårdar. Kontinuiteten i ägoregleringar beror på finansieringen av nya regionala ägoregleringar. Med beaktande också av miljöaspekterna anser utskottet att det är viktigt att finansiera nya regionala ägoregleringar.

Skogsbruket

Skogssektorn har historiskt varit och är fortfarande en av de viktigaste stöttepelarna för vår ekonomi. Skogsindustrin sysselsätter direkt mer än 40 000 personer. En femtedel av våra exportinkomster kommer från skogsindustrin. Skogsklustret som helhet beräknas sysselsätta cirka 200 000 personer.

Utskottet konstaterar att det skogspolitiska målet bör vara att säkra tillgången på inhemskt virke så att man beaktar mångfalden och kolsänkorna på lång sikt. Ett tillräckligt utbud på virke och ett förtroende för tillgången på inhemska råvaror är en nyckelfråga när vi ser till träförädlingens omvärldsvillkor och expansionsmöjligheter framöver. Bioekonomi och ren teknik är en av regeringens strategiska prioriteringar. Utskottet ser det som nödvändigt att lagstiftningen och andra styrmedel stöder nya lösningar inom bioekonomin och främjar en hållbar användning av biomassor.

Ett mål i Nationella skogsstrategin 2025 är att utöka användningen av inhemskt virke. Regeringsprogrammet ställer som mål att öka virkesanvändningen med 15 miljoner kubikmeter per år under regeringsperioden. Skogsindustrin har startat ett flertal investeringsprojekt där byggandet nu pågår. En del är redan i produktionsdrift. De väntas leda till att virkesbehovet per år ökar med totalt nästan 10 miljoner kubikmeter under regeringsperioden. Virkesbehovet kommer att öka ytterligare om de planer inom skogsindustrin och energiindustrin som diskuterats i offentligheten realiserar i form av investeringsbeslut. I och med den ökade virkesanvändningen måste vi satsa på virkesproduktion för att ytterligare höja nivån på hållbar avverkning i framtiden. Uppskattningen av avverkningsvolymen måste basera sig på vetenskaplig forskning och också väga in mångfalden och klimatförändringen.

Utskottet anser följaktligen att skogslagstiftningens mål för skogsvård absolut måste förverkligas. Virkesproduktion är en exceptionellt långsiktig verksamhet där nyttan av investeringar i skogsvård och markberedning realiserar först årtionden senare. Det nuvarande tillståndet i plantbestånd och unga skogar kommer oundvikligen att återspeglas i vilka skogsresurser som kommer att kunna nyttjas i framtiden och i vilken utsträckning. För att stödet till vård av ungskog ska ha effekt måste det huvudsakligen riktas till vård av plantbestånden. Utskottet ser det som mycket viktigt att skogsägarstrukturen lyfts till en nivå som möjliggör ett professionellt och aktivt skogsbruk. Det här målet bör också främjas vid försäljning av statlig skogsegendom. Ett fungerande vägnät är en grundläggande förutsättning för virkesproduktionen. Vi måste ta hand om infrastrukturen på landsbygden.

Utlåtande JsUU 17/2018 rd

Anslagen för skogsbruk i budgetpropositionen minskar med ungefär 5,3 miljoner euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2018. Minskningen beror i huvudsak på att finansieringen för spetsprojekt upphör (4 miljoner euro) och sänkt statsbidrag till Skogscentralen (0,74 miljoner euro).

Utskottet konstaterar att under momentet Främjande av naturresurs- och bioekonomi (30.40.22) föreslås ett anslag på 5,95 miljoner euro. Minskningen jämfört med budgeten för 2018 är 8,93 miljoner euro. Minskningen beror på att finansieringen av spetsprojekt som ingår i det strategiska målet för bioekonomi och ren teknik upphör. Momentet ökas med 1,1 miljoner euro för att främja innovationer inom bioekonomi utifrån utredningsman Reijo Karhinens förslag och åtgärdspaketet mot torka, inklusive det riskhanteringsprojekt med tanke på värmeböljor och torka som samordnas av naturresursavdelningen. Anslaget under momentet används nästan i sin helhet till försöks- och utvecklingsprojekt inom naturresursekonomin.

Utskottet påpekar att efter det att spetsprojektfinansieringen upphört och den reviderade Nationella skogsstrategin blivit klar kommer möjligheterna att finansiera nya utvecklingsprojekt att vara knappa (uppskattningsvis cirka 0,5 miljoner euro, inbegripet ministeriets samtliga ansvarsområden). Resursläget är knappt (1,3 miljoner euro) också när det gäller forskning och utveckling (30.01.22). När spetsprojekten upphör får skogsforskningen sämre möjligheter att svara mot de kraftigt ökade forskningsbehoven som gäller särskilt skogsbruksmetoder, bekämpning av skogsskador samt de nya krav på virkesanskaffningen som beror på den ökade virkesanvändningen och de föränderliga villkoren. Ett hållbart skogsbruk, inbegripet kraven på en godtagbar verksamhet och miljökonsekvenserna, kräver också mer resurser för forskning.

Utskottet noterar att det för finansiering av hållbart skogsbruk (Kemera) föreslås ett anslag på 56,23 miljoner euro. Det betyder att anslaget är lika stort som i år. Bevillningsfullmakten föreslås vara 44 miljoner euro, det vill säga 15 miljoner mindre än i år. Vid dimensioneringen av fullmakten har man beaktat att fullmakten ökades med 30 miljoner euro 2016 på det villkoret att ökningen beaktas som avdrag i fullmakten under de sista åren av stödsystemets giltighetstid.

Utskottet konstaterar att den nya så kallade Kemerlagen trädde i kraft den 1 juli 2015. Utgifter för finansieringsbeslut som fattats med stöd av den gamla lagen (1904/1996) kan betalas fram till utgången av 2019. Utskottet anser att det är viktigt att anslaget och bevillningsfullmakten för verkställighet av lagarna sätts in där de får största möjliga effekt på skogsvården och virkestillgången så att målen i de regionala skogsprogrammen kan nås. Det betyder att anslagen framför allt ska användas för tidig vård av plantbestånd och vård av ungskog. Utskottet påpekar dessutom att det fortfarande finns ogenomförda projekt som godkänts med stöd av den gamla lagen till ett belopp av cirka 10 miljoner euro, men att uppskattningsvis bara hälften av detta belopp kommer att betalas ut. Det är framför allt skogsförnyelseprojekt i norra Finland och åkerbeskogningsprojekt i Savolax som inte kommer att realiseras.

Enligt nuvarande bedömning kommer Kemerastöd till ett belopp av 8—10 miljoner euro att bli oanvänt 2018. Av bevillningsfullmakten har cirka 30 miljoner euro blivit oanvänt. Orsaken är åtminstone delvis att efterfrågan på gårdarnas gemensamma projekt för vård av torvmarksskog och ombyggnad av skogsvägar inte motsvarar det behov av dessa åtgärder som uppskattats i de regionala skogsprogrammen. Utskottet anser att det är viktigt att avskaffa flaskhalsarna inom plane-

Utlåtande JsUU 17/2018 rd

ringen av gemensamma projekt och då bland annat fästa vikt vid planeringskostnaderna. Det minskade antalet grundliga förbättringar påverkar på lång sikt också skogsvägnätet och dess användbarhet och därmed också drivningskostnaderna och rotpriserna, och i slutändan också tillgången på virke. Det måste man hålla i minnet vid planeringen av incitament för nästa finansieringsperiod.

Skogscentralen har också fått in ungefär 10 000 färre ansökningar om finansiering av tidig vård av plantbestånd och vård av ungskog än i fjol. Det motsvarar en bevillningsfullmakt på cirka 13 miljoner euro. I fråga om tidig vård av plantbestånd är minskningen cirka 40 procent jämfört med i fjol. Utskottet understryker att minskningen i fråga om tidig vård av plantbestånd på lång sikt kommer att påverka skogarnas tillväxt och avverkningsmöjligheterna. Det är ett stort problem om skogsägarkunderna inte har tillgång till tillräckliga och mångsidiga skogsvårdstjänster när avverkningsarealerna ökar. Situationen kräver att aktörerna både marknadsför de till buds stående anslagen och satsar på långsiktig rekrytering av arbetskraft.

I handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland (Metsoprogrammet) är de åtgärder som finansieras av jord- och skogsbruksministeriet inriktade på ekonomiskog. Under moment 30.40.45 finns ett anslag om 5 miljoner euro, vilket motsvarar detta års nivå. Av anslaget ska ungefär 4 miljoner euro användas för miljöstöd och ungefär 1 miljon för naturvårdsprojekt. Anslaget möjliggör åtgärder i ett område på ungefär 2 800 hektar. Metsoprogrammet har visat sig fungera i praktiken som ett av de viktigaste verktygen för att skydda mångfalden i skogarna. Genom finansieringen bör man bättre kunna nå målen med programmet.

De statliga strövområdena och andra motsvarande områden utgör ett viktigt komplement till rekreations- och friluftsutbudet av nationalparker och motsvarande skyddsobjekt. Utskottet noterar dock att det eftersatta underhållet av rekreations- och friluftsområden som finansieras med anslag under jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel uppgår till cirka 6,7 miljoner euro. Utskottet anser att det eftersatta underhållet snabbt måste åtgärdas.

Vägar

Ett välfungerande väg- och bannät är av central betydelse för bioekonomin och för all verksamhet på landsbygden, framhåller utskottet. Det är också en grundläggande förutsättning för virkesproduktionen och virkesförsörjningen. Vägnätets dåliga skick, såsom brister i underhållet av vägar och broar, medför extra kostnader och försämrar på så sätt lönsamheten för bland annat skogsbrukslägenheter. De enskilda vägarnas skick spelar en stor roll både för dem som bor vid dem och för landsbygdsnäringsarna. Det är nödvändigt att se till att vägarna rustas upp och underhålls.

Finansiering av forskning och landsbygdsrådgivning

Myndighets- och sakkunniguppgifterna utgör en dryg fjärdedel av Naturresursinstitutets verksamhet. De finansieras huvudsakligen genom institutets basfinansiering. Uppgifterna grundar sig såväl på inhemsk lagstiftning som på utländsk lagstiftning, särskilt EU-lagstiftning, samt på internationella överenskommelser som Finland har ingått. Inom området myndighets- och sakkunniguppgifter produceras information, datalager, statistik och experttjänster för det samhälleliga beslutsfattandet, näringslivet och medborgarna. Utskottet konstaterar att klimatförändringen och

Utlåtande JsUU 17/2018 rd

andra globala utvecklingstrender ytterligare betonar vikten av forskning inom naturresursekonomi. Samtidigt ökar behovet av myndighets- och sakkunniguppgifter när de internationella överenskommelserna, styrningen och lagstiftningen inom dessa sektorer ökar.

Statsrådets principbeslut om en totalreform av statens forskningsinstitut och forskningsfinansiering (5.9.2013) innehöll också en reform av den finansiella strukturen. Gradvis har cirka 19 miljoner euro av Naturresursinstitutets basfinansiering överförs permanent till nya finansiella instrument för forskning. Naturresursinstitutet har av de nya instrumenten på årsnivå lyckats få i genomsnitt endast cirka 2 miljoner euro för forskningsfinansiering. Vidare har det gjorts nedskärningar för att balansera upp de offentliga finanserna som nu är i storleksklassen 6 miljoner euro. Basfinansieringen för Naturresursinstitutet har således i snabb takt minskat från 95 miljoner euro 2014 till 70 miljoner euro 2017 (-26 procent).

I prioriteringarna för de nya finansiella instrumenten har det inte lagts tillräckligt stor vikt vid tema inom bioekonomi. När det gäller Rådet för strategisk forskning har situationen emellertid nu förbättrats för naturresursforskningens del. Statsrådet har beslutat om tema- och prioriteringsområden för Rådet för strategisk forskning 2019. En del av finansieringen går ändå till bland annat universiteten.

Klimatförändringen innebär stora utmaningar för vår matproduktion och dess villkor. Därför måste vi säkerställa finansieringen av forskning och innovationer inom jordbruket. De nuvarande forskningsresurserna räcker inte för att möta klimatförändringens utmaningar. Utskottet föreslår därför att finansieringen av forskning och innovationer inom jordbruket tryggas i budgeten.

Det är enligt utskottets åsikt viktigt att de ekonomiska regionerna med landsortskaraktär har tillgång till sådan heltäckande rådgivning som landsbygdsföretagen behöver och erbjuder en stabil kunskapsbas för landsbygdsutveckling. Rådgivningen får ökad betydelse på grund av de ovan nämnda ekonomiska problemen på gårdarna. Tillgången till rådgivningstjänster bör säkras och utvecklas långsiktigt, både genom nationella och genom EU-medfinansierade insatser.

4H-verksamhet

Utskottet vill framhäva 4H-verksamhetens viktiga roll i fråga om att främja landsbygdens livskraft och attraktivitet genom att organisationen ordnar varierad fritidssysselsättning och serviceverksamhet, sysselsätter unga och ger dem möjlighet att pröva på företagsamhet i sin hemtrakt. Under moment 30.10.55 (Statsbidrag för 4H-verksamhet) föreslås ett minskat anslag jämfört med nivån för i år. Utskottet ser det som angeläget att ett tillräckligt anslag anvisas för 4H-verksamheten. Här betonar utskottet åter kraftfullt att riksdagen har förutsatt (RP 116/2008 rd — RSk 20/2008 rd) att regeringen beaktar att riksdagens anslagstillägg är av permanent karaktär och att de ska permanentas på en sådan nivå att riksdagen inte varje år är tvungen att åtgärda anslagen i samband med behandlingen av budgetpropositionen.

Utlåtande JsUU 17/2018 rd

Fiskerihushållning

Utskottet ser det som viktigt att öka konsumtionen av inhemsk fisk. Andelen inhemsk fisk som fångas i kommersiellt syfte av den totala fiskkonsumtionen har minskat. Fisken i detaljhandeln är allt oftare importerad. Systemet med rådgivning för kommersiella fiskare bör fortsatt värnas.

I havsområdena är sälskador ett stort problem för yrkesfisket och fiskodlingen. Utskottet anser därför att regleringen av det ökade sälbeståndet måste vara effektiv med hänsyn till ett hållbart sälbestånd och att det måste betalas ut ersättningar för sälskador. Det är också viktigt att främja det yrkesmässiga insjöfisket och underlätta marknadsstillträdet för lokalt fångad fisk. Det är möjligt att effektivt avlägsna fosfor ur eutrofierade vatten med hjälp av effektivare yrkesmässigt karpfiske och planer för vård av fiskbestånd. Ambitionen bör vara att utöka det hållbara reduktionsfisket i havsområdet och i vissa eutrofierade insjöar och att förädla karpfiskar till livsmedelsprodukter. Dessutom bör karpfiskar nyttiggöras som djurfoder bland annat på pälsfarmer genom att utveckla kyl- och fryskedjan och logistiken. Samtidigt kan man främja den cirkulära ekonomin.

Utskottet anser att det verkligen finns behov att genomföra regeringens spetsprojekt för vandrande och utrotningshotade fiskbestånd (Naturpolitik som bygger på förtroende och rättvisa, åtgärd 3). Projektet går ut på att försöka återställa vandringsfiskarnas fortplantningscykel i de viktigaste fiskeriekonomiska spetsobjekten i fiskvägsstrategin. I älvar underlättas fiskens vandring, den naturliga fortplantningen inom fiskbestånden och bevarandet av mångfalden. Utskottet framhåller att det krävs långsiktiga finansiella resurser framför allt för att återställa laxbeståndens livscykel.

Byaverksamhet och främjande av skärgårdens utveckling

Byaverksamheten har visat sig behövas i arbetet för att utveckla landsbygden inom hundratals utvecklingsprojekt och omfattande frivilligarbete. Skärgårdsdelegationen bidrar till insatserna för att utveckla skärgården, kustnära områden och vattenförvaltningsområden. Utskottet ser det som mycket viktigt att tillräckliga anslag avsätts för byaverksamhet och främjandet av skärgårdens utveckling.

Vattenhushållning

Med anslaget för främjande av naturresurs- och bioekonomi (30.40.22) genomförs den nationella bioekonomiska strategin. I propositionen har anslagen minskat jämfört med i år. Utskottet vill framhålla att olika spets- och försöksprojekt inom bio- och kretsloppsekonomi har visat sig ha mycket positiva effekter bland annat för de naturliga vattnen och vattentjänsterna. Dessutom har vi tack vare de anslag som anvisats för utvecklande av affärsverksamhet baserad på vatten (blå bioekonomi) fått en lovande start på export av vattenkompetens.

Utskottet påpekar att det inte längre finns anslag för vattentjänstprojekt i samhällen. Statligt stöd kan ändå vara av avgörande betydelse när regionala projekt ska startas. Det slojade statliga stödet är alltså en nackdel för den regionala utvecklingen av vattentjänsterna. Ett alternativ till regionala lösningar är lokala lösningar som på kort sikt kan vara billigare men över tid visar sig vara dyrare.

Utlåtande JsUU 17/2018 rd

Viltskador

Enligt 9 § 2 mom. i viltskadelagen (105/2009) kan viltskador (orsakade av bl.a. stora rovdjur) ersättas bara inom ramen för statsbudgeten. För att ersättningar ska kunna betalas ut utan avbrott ska ett så stort anslag reserveras för ändamålet att det täcker in skadorna. Dessutom konstaterar utskottet att utöver vilt orsakar också bland annat vitkindade gäss och skarvar skador. För att minska skador orsakade av stora rovdjur och fåglar måste stammarna regleras på ett bättre sätt och effektivare än i dag. Det är enligt utskottet också viktigt att tillräckliga medel anvisas för åtgärder som förebygger skador och att ersättningarna betalas snabbt till skadelidande.

Avslutningsvis

Klimatförändringen innebär stora utmaningar för vår matproduktion och dess villkor. Därför måste anslagen för forskning och innovationer inom jordbruket säkerställas. Med hänvisning också till det som sägs ovan föreslår jord- och skogsbruksutskottet att finansutskottet i sitt betänkande tar in följande uttalande: Riksdagen förutsätter att regeringen i budgetpropositionen säkerställer anslagen för forskning och innovationer inom jordbruket.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande JsUU 17/2018 rd

Helsingfors 18.10.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anne Kalmari cent
vice ordförande Kari Kulmala blå (delvis)
medlem Markku Eestilä saml
medlem Pertti Hakanen cent
medlem Teuvo Hakkarainen saf
medlem Hanna Halmeenpää gröna
medlem Lasse Hautala cent
medlem Reijo Hongisto blå
medlem Susanna Koski saml
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Mats Nylund sv
medlem Juha Pylväs cent
medlem Arto Satonen saml
medlem Tytti Tuppurainen sd (delvis)
medlem Harry Wallin sd
medlem Eerikki Viljanen cent
medlem Peter Östman kd
ersättare Sirkka-Liisa Anttila cent.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.

Utlåtande JsUU 17/2018 rd

Avvikande mening

Motivering

Skogsbruket

Syftet med Nationella skogsstrategin 2025 är att Finland ska vara en konkurrenskraftig omvärld för skogliga affärsfunktioner; skogsbranschen och dess strukturer ska förnyas och diversifieras och skogarna ska användas aktivt och på ett i ekonomiskt, ekologiskt och socialt hänseende hållbart och mångsidigt sätt.

För att man ska kunna begränsa klimatuppvärmningen till 1,5 grader Celsius måste nivån på kolsänkor och kollager vara tillräcklig. Målet ska vara ett hållbart skogsbruk som också värnar naturens mångfald.

Det är viktigt att skogsägare får mångsidig information om olika skogsbehandlingsmetoder, till exempel kontinuerlig förnyelse. Uppskattningen av avverkningsvolymen måste basera sig på vetenskaplig forskning och också väga in skogsbruksåtgärdernas klimatkonsekvenser och naturens mångfald.

För att Metsoprogrammet ska kunna genomföras som planerat krävs det ett anslag på cirka 9 miljoner euro från och med 2020. Dessutom måste de personella resurserna för denna verksamhet ökas betydligt vid Finlands skogscentral, vilket också jord- och skogsbruksministeriet föreslår.

Finansieringen av vattenhushållning och fiskeri

Statsrådet godkände i mars 2012 en nationell fiskvägsstrategi för att skydda utrotningshotade fiskbestånd. Fiskvägsstrategins viktigaste mål är att stärka livskraften hos våra hotade och sårbara vandringsfiskbestånd. Det här är möjligt genom att återupprätta vandringsvägarna och vidta andra åtgärder som stödjer naturlig fortplantning. Staten har beviljat anslag för detta.

Nu kommer anslaget för att förbättra vandringsfiskens levnadsvillkor att nästan halveras, när spetsprojektet för detta ändamål upphör och det inte föreslås något ersättande anslag. Anslaget för åtgärder som stärker vandringsfiskens naturliga fortplantning och för återupprättande av dess livsmiljöer måste ökas för att stärka livskraften hos våra hotade och sårbara vandringsfiskbestånd. Att satsa på vandringsfiskbeståndens tillstånd är också ett sätt att främja bland annat naturturismen.

Finansiering av forskning och landsbygdsrådgivning

Klimatförändringen påverkar i hög grad villkoren för matproduktionen och skogsbruket. Därför krävs det en kraftig ökning av anslagen för forskning och innovationer inom jord- och skogsbruket.

Utlåtande JsUU 17/2018 rd

Viltskador

För att minska skador orsakade av stora rovdjur och fåglar krävs det bättre fungerande metoder än i dag.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 18.10.2018

Hanna Halmeenpää gröna
Jari Myllykoski vänst